

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

แรงงานเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งของปัจจัยการผลิตนอกเหนือไปจากปัจจัยที่ดิน ทุน ทรัพยากรธรรมชาติ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องจากแรงงานเป็นทั้งปัจจัยในระดับจุลภาค หรือกล่าวคือเป็นหน่วยย่อยของระบบเศรษฐกิจที่อยู่ในหน่วยภาคการผลิตของภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตรและภาคบริการ ซึ่งส่งผลต่อไปยังภาพรวมทางเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคด้วยเช่นกัน (เสาวณี จันทะพงษ์, 2554) นั้นแสดงให้เห็นว่าการที่เศรษฐกิจของประเทศจะเจริญเติบโตได้นั้นแรงงานก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ยิ่งถ้าหากประเทศใดประกอบด้วยแรงงานที่มีคุณภาพ มีทักษะ มีประสิทธิภาพและมีกำลังแรงงานในปริมาณที่มากพอด้วยแล้วนั้น ประเทศนั้นๆ จะมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วกว่าประเทศที่มีปริมาณกำลังแรงงานน้อย แรงงานขาดคุณภาพ ขาดทักษะและไม่มีประสิทธิภาพ เพราะแรงงานที่มีฝีมือ มีทักษะ มีประสิทธิภาพในการผลิต จะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและปริมาณผลผลิตให้เพิ่มขึ้นได้ ส่งผลต่อรายได้ของประเทศที่เพิ่มขึ้นตามด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าหนึ่งในปัจจัยที่จะช่วยให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง และมีการเจริญเติบโตอย่างทั่วถึงทั้งประเทศ คือการที่ประชากรซึ่งก็คือแรงงานของประเทศ มีความรู้ความสามารถ มีชีวิตและฐานะความเป็นอยู่ที่ดีมีคุณภาพ และมีรายได้สูงขึ้น ดังนั้น ในหลายๆ ประเทศจึงให้ความสำคัญต่อบริษัททางด้านแรงงาน โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 11 ฉบับที่ได้ดำเนินการในเรื่องแรงงานมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อยกระดับรายได้ที่แท้จริงของประเทศให้สูงขึ้นทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และนำไปสู่การเจริญเติบโตของประเทศอย่างยั่งยืน

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งผ่านทางด้านการพัฒนาแรงงาน ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 – 11 ที่ทุกๆ

แผนมีนโยบายในการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของประชาชนให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกันอย่างทั่วถึงทุกภาคของประเทศ เพื่อให้ประชาชนหรือก็คือแรงงานของประเทศสามารถพัฒนาฝีมือ ทักษะ และสมรรถนะของแรงงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น และการพยายามสร้างงาน สร้างอาชีพ เพื่อขยายการจ้างงานให้แก่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทให้มีงานทำอย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นการช่วยลดปัญหาการว่างงานด้วย ดังนั้น จะเห็นว่า รัฐบาลได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาแรงงานให้มีฝีมือ ทักษะ คุณภาพ และมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น เพื่อแรงงานเหล่านั้นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอีกทั้งสามารถผลิตสินค้าและบริการในปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและต้องการของตลาด ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่แพร่หลายอย่างทั่วถึงทุกภาคของประเทศด้วย จะเห็นได้จากตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนแรงงานผู้มีงานทำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 – 2553 มีจำนวนแรงงานผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นทุกปี และจากตารางที่ 1.2 แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 – 2553 เพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน ซึ่งส่วนหนึ่งอาจมาจากการที่มีจำนวนแรงงานผู้มีงานทำเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 1.1 จำนวนแรงงานผู้มีงานทำรายภาคของไทย ปี พ.ศ. 2544 – 2553

ปี (พ.ศ.)	จำนวนแรงงานรายภาค			
	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้
ปี 2544	6,095.37	9,975.43	11,860.91	4,172.54
ปี 2545	6,128.06	10,466.46	12,158.35	4,308.00
ปี 2546	6,200.90	10,698.70	12,531.75	4,409.68
ปี 2547	6,483.64	10,965.83	12,849.63	4,429.72
ปี 2548	6,518.96	11,196.05	12,940.81	4,601.35
ปี 2549	6,496.76	11,292.34	13,094.49	4,801.95
ปี 2550	6,537.43	11,429.81	13,368.23	4,914.00
ปี 2551	6,752.64	11,995.64	13,279.22	4,989.11
ปี 2552	7,053.50	12,422.31	13,133.52	5,096.99
ปี 2553	7,132.53	12,474.55	13,187.72	5,242.39

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ อ้างใน ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1.2 ผลผลิตสัมพัทธ์มวลรวมภาค ปี พ.ศ. 2544 – 2553

ปี (พ.ศ.)	จำนวนแรงงานรายภาค			
	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้
ปี 2544	408,612.71	481,277.57	3,980,395.68	469,884.04
ปี 2545	445,647.47	526,092.50	4,265,216.56	522,471.33
ปี 2546	482,505.18	587,548.20	4,638,178.38	586,310.17
ปี 2547	487,974.21	625,245.04	5,113,621.10	675,602.21
ปี 2548	510,433.09	652,861.56	5,626,336.84	718,662.67
ปี 2549	519,422.92	731,413.70	6,176,176.79	822,868.79
ปี 2550	536,091.17	791,914.55	6,721,116.39	857,923.79
ปี 2551	538,790.53	822,951.36	7,173,925.19	913,382.57
ปี 2552	541,648.60	921,940.80	7,027,725.27	875,588.97
ปี 2553	556,336.54	1,014,792.35	7,811,468.52	1,092,025.75

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การศึกษาในครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานผู้มีงานทำรายภาค กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (GRP) ของประเทศไทย เพราะการที่ภาพรวมเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของประเทศจะดีขึ้น มาจากภาพรวมเศรษฐกิจในแต่ละภาคของประเทศที่จะต้องดีด้วยเช่นกัน โดยในการศึกษาจะทำการแบ่งการศึกษาออกจำนวน 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ และในแต่ละภาคก็แบ่งเป็นกลุ่มสาขาการผลิต ประกอบด้วยสาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรม และสาขาบริการ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะการจ้างงานในแต่ละภาคของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานผู้มีงานทำรายภาคกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (GRP) ของประเทศไทย
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ในแต่ละภาคของจำนวนแรงงานผู้มีงานทำรายภาคกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (GRP) ของประเทศไทยของ 3 สาขาการผลิต

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ผลการศึกษาจะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์และความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานผู้มีงานทำรายภาคกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (GRP) ของประเทศไทย เพื่อสามารถใช้ผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดสรรงบประมาณและการดำเนินการทางนโยบายด้านการจ้างงาน การพัฒนาแรงงานในแต่ละภาคอย่างเหมาะสม เพื่อให้ประเทศเกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานผู้มีงานทำรายภาคกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (GRP) ของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลแบบพาแนลในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ของสถิติจำนวนแรงงานผู้มีงานทำรายภาคและผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (GRP) ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2553 สำหรับการแบ่งจำนวนภาคเพื่อให้ข้อมูลจำนวนแรงงานผู้มีงานทำรายภาคและผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (GRP) ของประเทศไทยสอดคล้องกันจะแบ่งจำนวนภาคตามการแบ่งของสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวน 4 ภาค ประกอบไปด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ และแบ่งการศึกษาออกเป็นกลุ่มสาขาการผลิต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สาขาการเกษตร ประกอบด้วย เกษตรกรรม การล่าสัตว์ การป่าไม้ และการประมง
2. สาขาอุตสาหกรรม ประกอบด้วย การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน, อุตสาหกรรม (การผลิต), การไฟฟ้า แก๊สและการประปา, การก่อสร้าง
3. สาขาบริการ ประกอบด้วย การค้าส่งค้าปลีก ซ่อมยานพาหนะและของใช้, โรงแรมและภัตตาคาร, การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม, ตัวกลางทางการเงิน, บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ, การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ, การศึกษา, การบริการด้านสุขภาพและสังคม, การให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วนบุคคลอื่นๆ, ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล

1.5 นิยามศัพท์

ความหมายของแรงงาน สามารถแบ่งความหมายออกเป็น 2 ทางคือ (แมน สารรัตน์, 2527)

1) ทางสังคมศาสตร์ หมายถึง การใช้ทั้งร่างกายและแรงสมองในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เรียกว่า งาน ที่ทำให้ได้รับค่าตอบแทนในรูปค่าจ้างหรือกำไร โดยใช้ค่าตอบแทนที่ได้รับในการบริโภคสินค้าและบริการเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งแรงงานถือเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการผลิตสินค้าและบริการด้วย

2) ทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง กระบวนการปล่อยพลังงานทวิภาวะที่เรียกว่า แรงงาน ของอินทรีย์ที่มีชีวิตออกมา โดยพลังงานนี้มีทั้งพลังงานที่มาจากทางกายภาพและพลังงานที่มาจากทางจิตภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการของการปล่อยพลังงานทวิภาวะที่มีความยุ่งยากมากกว่าการปล่อยพลังงานของอินทรีย์ที่ไม่มีชีวิต

ความหมายของแรงงานผู้มีงานทำ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้ความหมายของผู้มีงานทำว่าคือ บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1) ได้ทำงานตั้งแต่ 1 ชั่วโมงขึ้นไป โดยได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร เงินปันผลและค่าตอบแทน เป็นเงินสดหรือเป็นสิ่งของ

2) ทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง โดยไม่ได้รับค่าจ้างในวิสาหกิจหรือไร่นาของหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือน

3) ไม่ได้ทำงานหรือทำงานน้อยกว่า 1 ชั่วโมง (เป็นบุคคลปกติมีงานทำ) แต่

3.1 ยังคงได้รับค่าตอบแทน ค่าจ้าง ผลประโยชน์อื่นๆ ผลกำไรจากงานหรือธุรกิจ ในระหว่างที่ไม่ได้ทำงาน

3.2 ไม่ได้รับค่าตอบแทน ค่าจ้างจากผลประโยชน์อื่นๆ ผลกำไรจากงานหรือธุรกิจ ในระหว่างที่ไม่ได้ทำงาน แต่ยังมีงานหรือธุรกิจที่จะกลับไปทำอยู่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555)